УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Датум: 16.04.2014.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао комисију

Одлуком бр. 510/1 од 26. фебруара 2014. године Научно-наставног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду образована је комисија за оцену подобности докторанда мр Милорада Дашића и теме докторске дисертације под називом *Српска књижевност 18. и 19. века у наставним плановима и програмима – проблем рецепције*.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звање, назив уже научне области за коју је изабран у звање, датум избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
   1. Др Зона Мркаљ, ванредни професор, ужа научна област: Српска књижевност, 21.06. 2011, Филолошки факултет Универзитета у Београду, ментор.
   2. Др Зорица Несторовић, ванредни професор, ужа научна област: Српска књижевност, 1.11. 2011, Филолошки факултет Универзитета у Београду.
   3. Др Бранка Јакшић Провчи, ванредни професор, ужа научна област: Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, 28. 03. 2013, Филозофски факултет у Новом Саду.

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Милорад Дашић рођен је 05.01.1970. године у Земуну где је завршио средњу школу. На Вишој машинској школи у Земуну дипломирао је 1993. године. Групу за српску књижевност и језик на Филолошком факултету уписао је исте године, а у јануару 2001. дипломирао. Марта 2001. године почиње да ради у Деветој гимназији „Михаило Петровић Алас" у Београду, где је и данас запослен као наставник српског језика и књижевности.

Радећи као средњошколски наставник са ученицима је постизао запажене резултате на такмичењима рецитаторских и литерарних секција. Такође, ученици које је подучавао освајали су значајне пласмане на Такмичењу из српског језика и језичке културе у организацији Друштва за српски језик и књижевност Србије (прва места ученика на Републичком такмичењу у Тршићу). Радио је на пројекту „Развијање образовних стандарда за крај основног, општег средњег и средњег стручног образовања" у Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Аутор је рецензија за школске уџбенике и приручнике који је одобрило за употребу Министарство просвете.

Мр Милорад Дашић је 2002. године уписао магистарске студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду, на групи Наука о књижевности. Магистарски рад под називом „Народна књижевност у наставним плановима и програмима за средњу школу – проблем рецепције", одбранио је априла 2013. године.

Редовно учествује у многим активностима Друштва за српски језик и књижевност Србије (у организацији Републичког зимског семинара за професоре и наставнике српског језика и Републичког такмичења из српског језика и језичке културе), активни је члан Београдске подружнице наставника српског језика и књижевности и поуздани практичар који држи успешне часове хоспитовања у Деветој београдској гимназији студентима Филолошког факултета (у оквиру методичке праксе на предмету Методика наставе српског језика и књижевности).

Својим магистарским радом потврдио је способност и спремност да се бави научним,

истраживачким радом, као и да своје хипотезе и теорије доказује у непосредној пракси и на широком броју узорака.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Народна књижевност у плановима и програмима за средњу школу, Књижевност и језик LX 3–4, Београд 2013, стр. 493–500.

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидата Комисија сматра да кандидат мр Милорад Дашић испуњава све услове за израду дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

НАПОМЕНА: За ментора је предложена др Зона Мркаљ, ванредни професор Филолошког факултета у Београду, Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима (предметна област: Методика наставе књижевности и српског језика).

Комисија предлаже да се за ментора при изради ове теме одреди проф. др Зона Мркаљ. Проф. Мркаљ обавља научне и стручне послове на матичној Катедри за српску књижевност са јужнословенским књижевностима, на предметима из области Методика наставе књижевности и српског језика. Поред рада на матичном предмету на основним, мастер и докторским студијама, готово две деценије организује хоспитовање студената у основним и средњим школама и обавља менторски рад са студентима током њихове обуке у непосредној пракси. Аутор је, реализатор и координатор више акредитованих програма за стручно усавршавање наставника, аутор многих уџбеника, приручника, збирки и тестова намењених настави на различитим узрастима. Дугогодишњи је сарадник Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, Завода за унапређивање образовања и васпитања, као и Републичког и Регионалног центра за таленте у Београду, где са полазницима развија садржаје рада у додатној настави и ваннаставним активностима и подстиче ученике на стваралаштво. Објавила је више монографија, научних и стручних реферата у зборницима и научним часописима. Са својим рефератима и саопштењима учествовала је на научним скуповима у земљи и иностранству.

Настави књижевности посебан допринос пружају радови проф. Мркаљ чија се тематика повезује са функционалним концептом проблемских/истраживачких задатака. У њеним приручницима намењеним наставницима доносе се корисни, оперативни концепти које помажу да се у пракси економичније делује, посебно кроз функционално распоређивање и усклађивање свих чинилаца који моделују наставно поступање. Они пружају потпуни увид у садржаје, области, врсте, циљеве планирања и припремања наставника и ученика за рад у настави. Такође, проф. Мркаљ већ две деценије прати студенте у реализацији практичних часова (методичка пракса) и помаже студентима у осмишљавању методичких припрема за час, које су већим делом везане за корпус српске књижевности у образовном и васпитном процесу и наставне интерпретације.

Од 2002. године проф. Мркаљ активно учествује у изради различитих пројеката који се тичу реформе школских програма и успостављања образовних стандарда у Републици Србији (при Заводу за вредновање и Заводу за унапређивање наставе, као огранцима Министарства просвете) и објављује радове о тој теми.

Пројекти:

• Школско развојно планирање. – Београд : Министарство просвете. Сектор за образовање и међународну пословну сарадњу, 2002. (развојни)

• Оцењивање у школској пракси – функције, принципи и унапређивање квалитета (програм стручног усавршавања наставника), 2002–2003. (развојни)

• Промене у основношколском образовању – проблеми, циљеви, стратегије. – Београд : Министарство науке и заштите животне средине Републике Србије, 2003. (домаћи стратешки)

• Национално тестирање образовних постигнућа ученика трећег разреда основне школе – компонента Српски језик. – Београд : Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. 2003–2004. (развојни)

• Квалитет уџбеника за ниже разреде основне школе. Фонд за отворено друштво. – Београд : Институт за психологију Филозофског факултета, 2003–2006. (домачи иновациони)
• Развој школства у Републици Србији. Развој стандарда и вредновање. – Београд : Министарство просвете. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. (развојни) 2004 - 2005. (развојни)
• Предлог образовних стандарда за крај обавезног образовања – компонента Српски језик. – Београд : Министарство просвете. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. (развојни) 2005 - 2006. (домаћи стратешки)
• Израда нових програма српског језика и књижевности у основној школи. – Београд : Министарство просвете. (домаћи стратешки) 2006. (пети разред); 2007. (шести разред); 2008. (седми разред); 2009. (осми разред).
• Стручна усавршавања за наставнике. Семинари Ка савременој настави српског језика и књижевности. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије. 2002/2003. (први циклус); 2007 – 2010. (развојни)
• Осигурање квалитета програма стручног усавршавања. – Београд : Завод за унапређивање образовања и васпитања. Центар за професионални развој запослених. 2005. 2006. 2007. и даље... (фундаментални)
• Републичко и регионално такмичење и републичка и регионална смотра научно-истраживачких радова талената. Израда тестова из српског језика и књижевности за такмичење талентованих ученика. – Београд : Републички центар за таленте. Министарство просвете. 2006–2010. (развојни)
• Израда годишњих тестова за Српски језик и Математику за 4. разред основне школе – компонента Српски језик. – Београд : Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања : Друштво за српски језик : Друштво математичара. 2007– 2008. (развојни)
• Читање и рецепција лектире у гимназијама Србије. – Београд : Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. 2007-2008. (домаћи стратешки)
• Предлагање образовних стандарда за крај првог циклуса образовања за предмете Српски језик, Математика и Природа и друштво – компонента Српски језик. – Београд : Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. 2008–2009 и даље (домаћи стратешки)
• Израда критеријумских тестова за крај првог образовног циклуса за предмете Српски језик и Математика – компонента Српски језик. – Београд : Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. 2009. (развојни)
• Израда Предлога стандарда знања, вештина и способности наставника. – Београд : Завод за унапређивање образовања и васпитања. 2009. (стратешки)
• Израда критеријумских тестова за 7. разред основног образовања за предмете Српски језик и Математика – компонента Српски језик. – Београд : Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. 2010. (развојни)
• Припремање инструмената и реализација завршног испита у основном образовању - компонента Српски језик (консултант и члан стручне групе за образовне стандарде у периоду од јануара 2010. до децембра 2012.). (развојни)
• Развијање образовних стандарда за крај основног, општег средњег и средњег стручног образовања (ИПА 2008) – компонента Српски језик и књижевност (консултант и члан стручне групе за образовне стандарде за опште средње образовање у периоду од јануара 2010–2013.) (стратешки)
• Припрема ученика за полагање завршног испита – годишњи тестови знања из наставних предмета матерњи језик и математика – компонента Српски језик (као стручни консултант за српски језик и књижевност, од јануара 2013. надаље). (развојни)
• Припрема предметних исхода у основном образовању, гимназији и општем образовању у стручним школама, за наставни предмет Српски језик и Српски као нематерњи (Пројекат ИПА 011), члан радне групе (период од децембра 2013. до маја 2014. године). (стратешки)

Проф. Мркаљ је већ успешно сарађивала са мр Милорадом Дашићем на пословима који се обављају у оквиру подружница наставника у Србији, а под окриљем Друштва за српски језик и књижевност; кандидат је и бивши студент проф. Мркаљ и сарадник на пословима хоспитовања, те се претпоставља да би и њихов даљи рад на предложеној докторској тези био успешан и плодотворан.

Библиографија ментора са најмање 5 јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација

• Наставно проучавање народних приповедака и предања / Зона Мркаљ. Библиотека Књижевност

и језик; књ. 29. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 407 стр.
• Наставна теорија и пракса 1 / Зона Мркаљ. – Београд : Издавачка кућа „Klett“, 2008. – 172 стр.
• Наставна теорија и пракса 2 / Зона Мркаљ. – Београд : Издавачка кућа „Klett“, 2008. – 198 стр.
• Diferencirani pripremni zadaci za istraživačko i problemsko proučavanje književnih tekstova / Zona Mrkalj // Individualizacija i diferencijacija u nastavi jezika i književnosti. – Nikšić : Univerzitet Crne Gore : Filozofski fakultet Nikšić, 2008, str. 126–136.
• Наставна теорија и пракса 3 / Зона Мркаљ. – Београд : Издавачка кућа „Klett“, 2009. – 219 стр.
• Планирање у настави : српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе. Београд: IK Klett, 2010. – 234 стр.
• На часовима српског језика и књижевности / Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике, 2011 (Београд : Академија). – 289 стр.
• Доситејеве басне у настави / Зона Мркаљ // Доситеј и (српска) школа. – Београд : Задужбина Доситеј Обрадовић, 2011, стр. 87–99.
• Имплементација стандарда у наставне планове / Зона Мркаљ // Књижевност и језик, бр 1–2. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2012, стр. 25–42.
• Рецепција руске књижевности у наставном контексту // Књижевност и језик (Београд). – 2013, 2 , стр. 25–42.
• Проучавање народне књижевности у средњој школи – успостављање веза између усмене и писане књижевности (један предлог за размишљање) // Савремена српска фолклористика. 1 / уредиле Зоја Карановић, Јасмина Јокић. Нови Сад: Филозофски факултет, 2013, стр. 103–112.

Комисија сматра да проф. др Зона Мркаљ испуњава све услове за ментора ове докторске дисертације за област Српска књижевност, предметна област – Методика наставе књижевности и српског језика.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

ОЦЕНА:

1. Формулација назива тезе (наслова)
   Комисија закључује да је радни назив тезе **Српска књижевност 18. и 19. века у наставним плановима и програмима – проблем рецепције** прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.
2. Предмета (проблема) истраживања

Опис теме:

Предмет овог научног истраживања је контекстуализација: (1) књижевноисторијска; (2) књижевнотеоријска; (3) методичка, српске књижевности 18. и 19. века у наставним плановима и програмима од половине 20. века до данашњих дана. У истраживање бисмо укључили наставне планове и програме за основну и средњу школу, корпус предвиђене лектире, као и одабрану стручну и методичку секундарну литературу. Поред заступљености српске књижевности 18. и 19. века у наставним плановима и програмима бавићемо се и проблемом рецепције овог корпуса код ученика различитих старосних група.

На почетку рада размотрићемо место и улогу српске књижевности 18. и 19. века у настави српског језика и књижевности у основним и средњим школама.Уочићемо и разматраћемо све промене у наставним плановима и програмима током периода од преко шездесет година. Претпоставка је да се заступљеност српске књижевности 18. и 19. века у наставним плановима и програмима мењала у обиму током времена као и по заступљености појединих аутора.

Од посебног је значаја на који начин и у ком обиму је српска књижевност 18. и 19. века заступљена у уџбеницима за основне и средње школе. Анализираћемо одвојено српску књижевност 18. и 19. века у читанкама после Другог светског рата као и у савременим читанкама које је одобрило Министарства просвете Републике Србије.

Српска књижевност 18. и 19. века је хетерогено раздобље које карактерише жанровска и поетичка разноликост. Из ове разноликости проистичу и значајни проблеми рецепције код ученика основних и средњих школа током времена. Проблем рецепције се јавља услед великог броја

непознатих речи у књижевним текстовима, неразумевања текстова, неадекватног тумачења одломка у односу на целину и сл.

Посебно место у истраживању посветићемо наставној интерпретацији књижевноуметничких текстова одабраних аутора, заступљених у настави српског језика и књижевности, који припадају српској књижевности 18. и 19. века. За примере наставне интерпретације одабрали смо Доситеја Обрадовића као аутора који ствара у 18. веку и Ђуру Јакшића и Лазу Лазаревића као ауторе који припадају 19. веку. На примерима наставне интерпретације ове тројице аутора желимо указати на што је могуће више потенцијалних проблема рецепције књижевноуметничког текста у настави код ученика различитог узраста.

На крају истраживања извршиће се анкетирање ученика основне и средње школе где ће се кроз питања затвореног и отвореног типа испитати познавање српске књижевности 18. и 19. века. Поред тога ученицима ће бити понуђена петостепена скала где ће исказати своје ставове према српској књижевности 18. и 19. века.

Закључак рада треба да представи синтезу свих резултата до којих смо дошли у нашем истраживању и да понуди нова могућа решења у вези са местом и улогом српске књижевности 18. и 19. века у будућим наставним плановима и програмима, пријемом те књижевности код ученика и начинима методичке интерпретације одабраних књижевноуметничких текстова.

Комисија закључује да је предложени предмет истраживања својом сложеношћу, актуелношћу и значајем у областима дисертације.

3. Библиографија прелиминарних истраживања

Кандидат је предложио библиографију структурирану у три целине под називима: Критичка и научна издања дела писаца (7 библиографских јединица), Књижевнонаучна литература (97 библиографских јединица), Методичка литература (19 библиографских јединица); укупно 123 библиографске јединице домаћих и страних аутора, релевантне за истраживање.

Критичка и научна издања дела писаца

Доситеј Обрадовић – Сабрана дела Доситеја Обрадовића, издање Задужбине Доситеј Обрадовић
Ђура Јакшић – Критичко издање сабраних дела Ђуре Јакшића, приредио Душан Иванић, Слово љубве, Београд, 1978.
Лаза Лазаревић – научно издање сабраних приповедака.
Критичко издање песама Бранка Радичевића, приредио Д. Иванић, СКЗ, Београд, 1990.
Критичко издање дела Вука Стефановића Караџића, више томова, Просвета, Београд.
Сабрана дела Лазе Костића, научно издање Матице српске, Нови Сад.
Дела Јована Стерије Поповића у издању Књижевне општине Вршац.

Књижевнонаучна литература

Абрамс 1993: Abrams, M.H. *A Glossary of Literary Terms*. 6th edn, New York and London.
Аристотел 1966: Aristotel: *O pesničkoj umetnosti*. Preveo M. Đurić, Beograd, Zavod za izdavanje udžbenika SRS.
Аристотел 1987: Aristotel: *Retorika 1, 2, 3*. Preveo Marko Višnjić. Nezavisna izdanja, Beograd.
Бал 1995: Bal, Mieke: *Naracija i fokalizacija. Prilog teoriji pripovedanih instanci*. Prevela Jelena Novaković, Reč, Beograd, II, br. 8, str. 71–82.
Бал 2000: Bal, Mieke: *Naratologija*. Prevela Rastislava Mirković, Narodna knjiga, Beograd.
Барт 1979: Bart, Rolan: *Književnost. Mitologija.Semiologija.* Preveo Ivan Čolović, Nolit, Beograd.
Батлер 1999: St John Butler, Lance. *Registering the Difference: Reading Literature Through*.
Бахтин 1989: Bahtin, Mihail: *O romanu*. Preveo Aleksandar Badnjarević, Nolit, Beograd.
Бергсон 1933: Bergson, Anri: *Smeh. Esej o značenjukomičnog.* Preveo Srećko Džamonja, Lapis,

Beograd.
Бут 1976: But, Vejn: *Retorika proze*. Preveo Branko Vučićević, Nolit, Beograd.
Ват 1972: Watt, I. *The Rise of the Novel*. Harmondsworth: Penguin.
Велек 1991: Velek, Rene-Voren, Ostin: *Teorija književnosti.* Preveli Aleksandra I. Spasić i Slobodan Đorđević, Nolit, Beograd.
Виготски 1975: Vigotski, Lav: *Psihologija umetnosti*. Preveo Jovan Janićijević, Nolit, Beograd.
Вилијамс 1988: Williams, R. *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society*. London: Collins.
Вученов 1981: Димитрије Вученов, *Трагом епохе реализма*, Крушевац.
Грбић 2007: Драгана Грбић, „Јован Рајић. Књижевноисторијски портрет“, Београд, Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима, год. III, стр.91–153.
Даф 2000: Duff, D. (ed.) *Modern Genre Theory*. London: Longman.
Деретић 1974: Деретић, Јован: *Поетика Доситеја Обрадовића.* „Вук Караџић“, Београд.
Деретић 1981: Јован Деретић, *Српски роман 1800–1950*, Нолит, Београд.
Деретић 1983: Деретић, Јован: *Историја српске књижевности.* Нолит, Београд.
Деретић 1989: Јован Деретић, *Поетика просвећивања; књижевност и наука у делу Доситеја Обрадовића*, Београд.
Деретић 1997: Јован Деретић, *Поетика српске књижевности*, Београд.
Деретић 2007: Јован Деретић, *Историја српске књижевности* [проширенoиздање, 2002], Sezam Book, Зрењанин.
Живковић 1994: Драгиша Живковић, „Змајеви Светли гробови“, у: *Европскиоквирисрпскекњижевности*, књ. III, Просвета, Београд, стр. 135–144.
Живковић 1994: Драгиша Живковић, „Три романа Стевана Сремца“, у: Европски оквири српск екњижевности, књ. V, Просвета, Београд, стр. 95–115
Живковић 1994–1998: Драгиша Живковић, *Европски оквири српске књижевности, књ. I-VI,*Просвета, Београд.
Иванић 1990: Иванић, Душан: *Модели књижевнога говора.* Нолит, Београд.
Иванић 1995: Ivanić, Dušan: *Oblik i vrijeme. Studije iz istorije i poetike srpske književnosti.* Prosveta, Beograd.
Иванић 1996: Душан Иванић, *Српски реализам*, Матица српска, НовиСад.
Ингарден 1971: Ингарден, Роман: *О сазнавању књижевног уметничког дела.* Превео Бранимир Живојиновић, Српска књижевна задруга, Београд.
Ингарден 1975: Ingarden, Roman: *Doživljaj, umetničko delo i vrednost.* Prevela Drinka Gojković, Nolit, Beograd.
Јауc 1978: Jaus, Hans Robert: *Estetika recepcije (izbor studija).* Prevela Darinka Gojković, Nolit, Beograd.
Јеремић 1987: ЉубишаЈеремић, *Трагички видови старијег српског романа (Од Јакова Игњатовића до Светолика Ранковића)*, Књижевна заједница Новог Сада, Институт за теорију књижевности и уметности, Нови Сад, Београд.
Јолес 1978: Joles, J: *Jednostavni oblici*. Prir. Vladimir Biti. Studentski centar sveučilišta, Zagreb.
Кајзер 1973: Kajzer, Volfgang: *Jezičko umetničko delo.* Preveo Zoran Konstantinović, Srpska književna zadruga, Beograd.
Кашанин 1968: Милан Кашанин, „Светлост у приповеци (Лаза Лазаревић)“, у: *Судбине и људи: Огледи о српскимписцима*, Просвета, Београд, стр. 142-171.
Константиновић 1969: Константиновић, Зоран: *Феноменолошки приступ књижевном делу.* Просвета, Београд.
Кораћ 1991: Korać, Stanko: *Modeli pripovedanja*. Prosvjeta, Zagreb.
Лешић 1981: Josip Lešić, *Nušićev smijeh*, Nolit, Beograd.
Лешић 1998: Јосип Лешић, *Стерија, драмски писац*, НовиСад.
Ломпар 2010: Мило Ломпар, *Његошево песништво*, Српска књижевна задруга, Београд.
Ломпар, Несторовић 2009: *Српска књижевност XVIII и XIX века: барок, просвећеност, класицизам, предромантизам* – Хрестоматија (треће, допуњеноиздање), [приредили] Мило Ломпар

и Зорица Несторовић, Чигоја штампа, Београд.
Лотман 1976: Lotman, Jurij: *Struktura umetničkog teksta.* Preveo Novica Petrović, Nolit, Beograd.
Максимовић 1998: Goran Maksimović, Magija Sremčevog smijeha : (ka poetici komičnog u djelu StevanaSremca), Niš.
Милинчевић 1985: Васо Милинчевић, *Српска драма доНушића*, Рад, Београд.
Милосављевић 1983: Petar Milosavljević, „Kad mlidijah umretiBrankaRadičevića“, u: *Reč i korelativ*, Nolit, Beograd, str. 146–173.
Милосављевић 1985: Milosavljević, Petar: *Metodologija proučavanja književnosti.* Književna zajednica Novog Sada.
Милошевић 1972: Милошевић, Никола: *Гносеолошка функција књижевности. Идеологија, психологија, стваралаштво,* Београд , стр. 41–99.
Мисаиловић 2008: Milenko Misailović, *Značenja srpske komediografije : od JoakimaVujića do Branislava Nušića*, Novi Sad.
Монтгомери 1995: Montgomery, M. *An Introduction to Language and Society*. London: Routledge.
Мукаржовски 1987: Mukaržovski, Jan: *Struktura, funkcija, znak, vrednost. Ogledi iz estetike i poetike.* Izbor i prevod Aleksandar Ilić, Nolit, Beograd.
Недић 1966: *Српска књижевност у књижевној критици II,* Народна књижевност, прир. Владан Недић, Нолит, Београд.
Несторовић 2007: Зорица Несторовић, *Богови, цареви и људи: Трагички јунак у српској драми XIX века*, Чигојаштампа, Београд.
Несторовић 2011: Зорица Несторовић, *Класик Стерија*, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд.
Николић 2010: Ненад Николић, „Орфелин: недовршенамодерност“, у: *Меандри просвећености: Неколико лица српске књижевности XVIII и XIX века*, Службенигласник, Београд, стр. 19-75
Остојић 1923: Остојић, Тихомир: *Историја српске књижевности.* Београд.
Павић 1975: Милорад Павић, *Историја српске књижевности барока*, Нолит, Београд.
Павић 1979: Милорад Павић, *Историја српске књижевности класицизма и предромантизма: класицизам*, Нолит, Београд.
Петковић 1975: Petković, Novica: *Jezik u književnom delu,* Nolit, Beograd.
Петковић 1984: Петковић, Новица: *Од формализма ка семиотици.* БИГЗ, Београд, Јединство, Приштина.
Петковић 1990: Петковић, Новица: *Оглед из српске поетике.* Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
Петковић 1995: Petković, Novica: *Elementi književne semiotike.* Narodna knjiga, Alfa, Beograd.
Петровић 1976: Petrović, Sreten: *Unutrašnji pristup književnom djelu.* Zagreb, Svijet umjetnosti.
Поповић 1959: Поповић, Богдан: *Огледи и чланци из књижевности.* Просвета, Београд.
Поповић 1968: Богдан Поповић, „Алегоричнасатиричнаприча“, у: *Огледиизкњижевности*, Просвета, Београд, стр. 134–181.
Поповић 1972: Миодраг Поповић, *Историја српске књижевности: Романтизам,* књ. I-III, Нолит, Београд.
Поповић 1985: Поповић, Миодраг: *Историја српске књижевности, Романтизам 1.* Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
Раичевић 2007: Gorana Raičević, *Laza Lazarević junak naših dana*, Akademska knjiga, Novi Sad.
Самарџија 1994: Snežana Samardžija, „Osobenost Vukovog kazivanja u Prvoj godini srpskog vojevanja na daije“, Beograd, Vojnoistorijski glasnik, br. 3, str. 137–149.
Симпсон 1993: Simpson, P. *Language, Ideology and Point of View*. London: Routledge.
Солар 1971: Solar, Milivoj: *Pitanja poetike.* Školska knjiga, Zagreb.
Солар 1974: Solar, Milivoj: *Ideja i priča. Aspekti teorije proze.* Liber, Zagreb.
Солар 1977: Солар, Миливој: *Теорија књижевности.* Загреб, Школска књига.
Стефановић 2009: Мирјана Стефановић, *Лексикон српског просветитељства*, Службенигласник, Београд.

Тартаља 1998: Тартаља, Иво: *Теорија књижевности за средње школе.* Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
Томашевски 1972: Томашевски, Б. В: *Теорија књижевности. Поетика.* Превела Нена Богдановић, Српска књижевна задруга, Београд.
Успенски 1979: Uspenski, V. A: *Poetika kompozicije. Semiotika ikone.* Preveo Novica Petković, Nolit, Beograd.
Фаб 1997: Fabb, N. *Linguistics and Literature*. Oxford: Blackwell.
Ферклоу 1992: Fairclough, N. *Discourse and Social Change*. London: Polity Press.
Фетер 1998: Feter, Helmut: *Fenomenologija i hermeneutika.* Preveo Danilo M. Basta. U: Reč, Beograd, V, бр. 50, стр. 89-106.
Фурниш 1996: Furniss, T.E. and Bath, M. *Reading Poetry: An Introduction*. London: Longman.
Холидеј 1978: Halliday, M.A.K. *Language as Social Semiotic: The Social Interpretation of Harcourt* Brace Jovanovich.
Шкловски 1967: Šklovski, Viktor B: *Uskrsnuće reči,* preveo Juraj Bedenicki, Stvarnost, Zagreb.
Шкреб,Стамаћ 1986: Uvod u književnost. Teorija, metodologija. Prir. Zdenko Škreb i Ante Stamać, Globus, Zagreb. (4)
Штајгер 1978: Štajger, Emil: *Umeće tumačenja i drugi pogledi.* Prosveta, Beograd.

Методичка литература

Бабић 2002: Бабић, Жарко: *Методичке варијације: прилози настави књижевности.* Министарство просвете и спорта / Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд.
Бајић 1989: Бајић, Љиљана: *Чиниоци интерпретацијског обједињавања у наставном тумачењу збирке проповедне прозе.* Књижевност и језик, Београд, бр. 2, стр. 145-156.
Бајић 1990: Бајић, Љиљана: *Проучавање књижевних жанрова.* Књижевност и језик, Београд, бр. 2, стр. 205-218.
Бајић 1994: Бајић, Љиљана: *Методички приступ збирци приповедне прозе.* Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
Бајић 2005: Бајић, Љиљана: *Одбране наставне интерпретације.* Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд.
Брборић 1999: Брборић, Вељко: *Уџбеници и приручници за српски језик и књижевност за српски језик у основној и средњој школи.* Књижевност и језик, св. 4, Београд, 83-91.
Мамузић 1957: Мамузић, Илија: *Како треба читати књижевно дело.* Рад, Београд.
Маринковић 1987: Маринковић, др Симеон: *Стваралачка настава српскохрватског језика и књижевности.* Експорт прес, Београд.
Мркаљ 2008: Зона Мркаљ, *Наставно проучавање народних приповедака и предања*, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд.
Мркаљ 2009: Зона Мркаљ, *Наставна теорија и пракса 3*, Београд: Klett.
Мркаљ 2010: Зона Мркаљ, *Планирање у настави*, Београд: Klett.
Мркаљ 2011: Зона Мркаљ, *На часовима српског језика и књижевности*, Завод за уџбенике, Београд.
Мркаљ 2012: Зона Мркаљ, *Имплементација стандарда у наставне планове.* Књижевност и језик, бр 1–2. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2012, стр. 25–42.
Мркаљ 2013: Зона Мркаљ, *Рецепција руске књижевности у наставном контексту*. Књижевност и језик (Београд), бр. 2 , стр. 25–42.
Николић 1973: Николић, Милија: *Форме приповедања у уметничкој прози Лазе Лазаревића.* Научна књига, Београд.
Николић 1975: Николић, Милија: *Књижевно дело у наставној пракси.* Научна књига, Београд.
Николић 1996: Николић, Милија: *Наставни принципи и књижевне интерпретације.* Едиција „Школски час“, Београд.
Николић 1999: Николић, Милија: *Методика наставе српског језика и књижевности,* Завод за

уџбенике и наставна средства, Београд.
Росандић 1974*: Metodički pristup književnoumjetničkom tekstu – narodna književnost: proza.* Priručnik za nastavnike. Glavni redaktor dr Dragutin Rosandić. „Veselin Masleša“, Sarajevo.

4. Циљеви истраживања

Циљеви:

Циљ истраживања је добијање јасне и прегледне слике о заступљености српске књижевности 18. и 19. века у наставним плановима и програмима од средине прошлог века до данашњих дана, као значајног периода у историји српске књижевности. (Дела писаца који припадају овом књижевноисторијском периоду су присутна током целокупног школовања у основној школи као и у другом разреду средње школе и гимназије, који је у целини посвећен проучавању овог периода.)

Истраживања о проблемима рецепције ученика приликом проучавања дела српске књижевности 18. и 19. века могу бити од користи приликом иновације постојећих планова и програма или писања нових, на основу усвојених стандарда за крај основног, општег средњег и средњег стручног образовања.

Корпус књижевних дела српске књижевности 18. и 19. века доприноси изградњи личног, културног и националног идентитета ученика. Настава српског језика и књижевности својим садржајем омогућава остваривање васпитних и образовних циљева који се односе на подстицање и развијање личног идентитета као и поштовање различитости.

Хипотезе

Главна хипотеза: Одабрана дела из корпуса српске књижевности 18. и 19. века поседују потенцијал за остваривање свих циљева и задатака програма образовања у оквиру предмета *српски језик и књижевност* и представљају полазиште за стицање језичке, уметничке и културне писмености неопходне за живот у савременом друштву. Од начина приступа тумачењу избора дела српске књижевности 18. и 19. века у основној и средњој школи (уз укључивање методолошког и методичког плурализма у интерпретацију), зависи и ученичка рецепција текста .

Остале хипотезе

1) Претпостављамо да су се наставни планови и програми од завршетка Другог светског рата до данашњих дана у значајној мери мењали током времена. Као последица тих промена, заступљеност појединих писаца који припадају српској књижевности 18. и 19. века је варирала. Такође, нека новија књижевноисторијска открића у значајној мери су изменила разумевање и рецепцију књижевности 18. и 19. века.
2) Избор дела српске књижевности 18. и 19. века, из програма за основну и средњу школу, избор приступа и укључивање методолошког и методичког плурализма у тумачењу омогућује обликовање и постављање темеља за културни развој личности.
3) Српски језик и књижевност као базични предмет својим садржајем треба да омогући реализацију приоритетних образовних и васпитних циљева наставе међу којима су чување културне баштине и националног идентитета.
4) Одабрана дела из корпуса српске књижевности поседују потенцијал за остваривање свих циљева и задатака програма образовања, посебно у домену развијања свести о државној и националној припадности, неговању српске традиције и културе и успостављању интердисциплинарних веза, али могу да представљају и полазиште за стицање језичке, уметничке и културне писмености неопходне за живот у савременом друштву

5. Очекивани резултати

1. Доказивање колико читање и тумачење поузданог избора дела српске књижевности 18. и 19.

века може да допринесе унапређењу квалитета образовно-васпитног процеса.
2. Разрешавање проблема жанровске специфичности српске књижевности 18. и 19. века
3. Представљање могућности за креирање интердисциплинарног концепта наставе заснованог на националним књижевнокултурним достигнућима. Креирање новог интердисциплинарног концепта наставе у којем се применом традиционалних и савремених наставних метода омогућава стицање темељних предметних, функционалних и трансферних знања и умења која су неопходна, како за сналажење у животу, тако и за наставак учења.
3. Резултати истраживања о проблемима рецепције ученика приликом проучавања дела српске књижевности 18. и 19. века могу бити од користи приликом иновације постојећих планова и програма или писања нових, на основу усвојених стандарда за крај основног, општег средњег и средњег стручног образовања.
4. Стицање увида у савремену рецепцију српске књижевности 18. и 19. века у основној и средњој школи.
5. Утврђивање чињенице да наставно проучавање корпуса српске књижевности 18. и 19. века значајно доприноси изградњи личног, културног и националног идентитета појединца. У доба глобализације у којем је на делу снажно мешање различитих култура, погледа на свет и религија – човек треба да постане грађанин света, а притом да сачува свој национални идентитет, своју културну, друштвену, моралну и духовну баштину.

6. План рада

Имајући у виду циљеве истраживања, предлажемо следећу структуру дисертације:

1. Увод

2. Место и улога српске књижевности 18. и 19. века у настави

2.1. Српска књижевност 18. века у настави

2.1.1. Књижевност прелазног периода

2.1.2. Књижевност епохе барока

2.1.3. Књижевност епохе класицизма

2.1.4. Књижевност епохе просвећености

2.1.5. Књижевност епохе сентиментализма

2.2. Српска књижевност 19. века у настави

2.2.1. Предромантизам

2.2.2. Књижевност епохе романтизма

2.2.3. Књижевност епохе реализма

3. Српска књижевност 18. и 19. века у наставним плановима и програмима

3.1. Наставни планови и програми за средњошколско образовање после Другог светског рата

3.2. Српска књижевност 18. и 19. века у актуелним наставним програмима

3.2.1. Наставни програми за основну школу

3.2.2. Наставни програми за гимназију

4. Српска књижевност 18. и 19. века у читанкама за основну и средњу школу

4.1. Српска књижевност 18. и 19. века у читанкама за основне школе после Другог светског рата

4.2. Српска књижевност 18. и 19. века у читанкама за средње школе после Другог светског рата

4.3. Српска књижевност 18. и 19. века у актуелним читанкама за основну школу

4.4. Српска књижевност 18. и 19. века у актуелним читанкама за средњу школу

5. Књижевноуметнички текстови у настави српске књижевности 18. и 19. века и најчешћи проблеми ученичке рецепције

5.1. Проблеми рецепције непознатих речи

5.2. Проблеми разумевања текста

5.3. Проблеми неадекватног тумачења одломка у односу на целину

5.4. Проблеми жанровске специфичности српске књижевности 18. и 19. века

5.5. Остали проблеми

6. Примери наставне интерпретације дела српске књижевности 18. и 19. века

6.1. Наставна интерпретација дела Доситеја Обрадовића

6.2. Наставна интерпретација дела Ђуре Јакшића

6.3. Наставна интерпретација дела Лазе Лазаревића

7. Савремена рецепција српске књижевности 18. и 19. века у основној школи

7.1. Познавање српске књижевности 18. и 19. века ученика основних школа - начини

провере

7.1.1. Питања затвореног типа за ученике основних школа

7.1.2. Питања отвореног типа за ученике основних школа

7.2. Ставови према српској књижевности 18. и 19. века ученика основних школа

8. Савремена рецепција српске књижевности 18. и 19. века у средњој школи

8.1. Познавање српске књижевности 18. и 19. века ученика средњих школа

8.1.1. Питања затвореног типа за ученике средњих школа

8.1.2. Питања отвореног типа за ученике средњих школа

8.2. Ставови ученика средњих школа према српској књижевности 18. и 19. века

9. Закључак

10. Прилози

11. Литература и извори

7. Методе истраживања

Приликом израде рада чија је тема *Српска књижевност 18. и 19. века у наставним плановима и програмима – проблем рецепције* захтева се познавање наставно-научне методологије и њено адекватно коришћење у различитим сегментима. Полазиште у истраживачком раду представљаће интерпретативни и рецепцијски приступ, који у средиште рада поставља књижевноуметничко дело и однос читалаца према њему. Поред овог иманентног (унутрашњег) приступа примењиваћемо и спољашњи приступ – биографски, социолошки, психолошки итд. Комплексност теме захтева примену различитих метода (методолошки плуралитет) и адекватан одабир комуникационих, логичких и стручних (специјалних) метода, а по потреби ће се заснивати и стваралачки, истраживачки, аналитичкосинтетички, проблемски и компаративни приступ. Избор ових метода условљен је предметом истраживања с обзиром на то да се основне вредности књижевних дела српске књижевности 18. и 19. века заступљених у плановима и програмима од Другог светског рата до данашњих дана могу процењивати са више аспеката. Ти аспекти подразумевају одређивање контекста примереног узрасту, према порукама које у себи садржи књижевно дело (у односу на могућности ученика да их на прави начин усвоје), лексичке карактеристике, у односу на могућност потпуног разумевања текста и контекста, као и корелацију са другим наставним садржајима.

У току истраживања користиће се основне аналитичке и синтетичке методе: индукција, дедукција и компаративна метода као и технике посматрања и анализе садржаја докумената; спровођење и вредновање анкете и сл.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ КАНДИДАТА:

Истраживачки пројекат **кандидата мр Милорада Дашића** на тему **Српска књижевност 18. и 19. века у наставним плановима и програмима – проблем рецепције** својом сложеном поставком, теоријским оквиром, критичком анализом, оригиналним истраживањима и предвиђеним резултатима, као и актуелношћу теме, недвосмислено ће допринети научном сазнању о развоју наставних програма у периоду од Другог светског рата до данашњих дана, као и примени савремених наставних техника за учење и усвајање градива српске књижевности 18. и 19. века у основној и средњој школи. Овом приликом подвлачимо са задовољством да ће, пошто је васпитна компонента наставе српског језика и књижевности недовољно истакнута у целокупном наставном процесу, дисертација овог кандидата и у том смислу представљати значајан допринос у области Методика наставе књижевности и српског језика. Сматрамо да ће резултати овог истраживања допринети, колико успешнијој настави, толико и развијању методолошких приступа и утемељењу курикуларних и методичких начела, као и техника учења и усвајања садржаја наставног градива из предмета српски језик и књижевност.

Најзначајнији резултати овог истраживања стећи ће се у сагледавању проблема рецепције текстова српске књижевности 18. и 19. века ученика основних и средњих школа, чиме ће се образложити и многи методички поступци и радње који доприносе адекватном читању, доживљавању и тумачењу књижевноуметничког текста у настави српског језика и књижевности, у складу са описима ученичких постигнућа дефинисаних документима стандарда у основном и средњем образовању.

НАПОМЕНА:

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је мр Милорад Дашић кандидат подобан за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема „Српска књижевност 18. и 19. века у наставним плановима и програмима – проблем рецепције" подобна за израду докторске дисертације у области Методика наставе књижевности и српског језика.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је проф. др Зона Мркаљ подобна за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата и предложене теме докторске дисертације:

СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ 18. И 19. ВЕКА У НАСТАВНИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА – ПРОБЛЕМ РЕЦЕПЦИЈЕ, а да се за ментора именује проф. др Зона Мркаљ, ванредни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

_____

проф. др Зона Мркаљ, ванредни професор (ментор)

_____

проф. др Зорица Несторовић, ванредни професор

Бранка Јакшић Провчи

_____ _____

проф. др Бранка Јакшић Провчи, ванредни професор